

HEMŞİRELERİN PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ SERTİFİKA PROGRAMINI ALMA NEDENLERİ

Reasons To Receive Pedagogical Formation Education Certificate Program Of Nurses

Doç. Dr. Munise Handan GÜNEŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi AD, Samsun/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7038-0078>

Doç. Dr. Dilek BİLGİÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, İzmir/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9569-8875>

ÖZET

Bu çalışmada hemşirelerin pedagojik formasyon eğitimi sertifika programını alma nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseninde olan araştırma 2014-2019 eğitim-öğretim yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde Pedagojik formasyon eğitim sertifika programına devam eden 180 gönüllü son sınıf ya da mezun hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veriler yüz yüze yöntemiyle araştırmacı tarafından toplanmıştır. Katılımcılara "Pedagojik formasyon eğitimi almayı neden istediniz? Düşüncelerinizi açıklayınız?" şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Sonuçlar nitel araştırma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan temalar "Öğretmenlik mesleğini yapmak isteme", "Zorunluluk" ve "Kendini geliştirme" şeklindedir. Daha fazla katılımcı pedagojik formasyon eğitimi alma nedenini, öğretmenlik mesleğini yapma isteği teması altında yer alan alt kategorilere bağlamıştır. Bu alt kategoriler; "öğretmenlik mesleğini sevme" (n=48) "hemşirelik mesleğini sevmeme" (n=31) ve öğretmenliğin çalışma şartlarının daha kolay olması" (n=90) şeklindedir. Çalışmamızda hemşire/hemşire adayları hemşirelik mesleğinin çalışma şartlarının zorluğundan bahsetmektedirler. Öğretmenlik mesleğinin çalışma şartlarının daha kolay olmasını düşünmektedirler. Bu nedenle pedagojik formasyon eğitimine katılmaktadırlar. Katılımcılar bu programa katılarak ilerde meslek değiştirme eğiliminde olduklarını göstermektedirler. Hemşirelerin meslekten ayrılmalarını engelleyici düzenlemelerin yapılması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, meslek değiştirme, öğretmenlik, pedagojik formasyon eğitimi.

ABSTRACT

This study aims to determine nurses' reasons for taking the Pedagogical Formation Education Certificate Program. Research is in a qualitative research design. The research was carried out with 180 volunteer senior or graduate nurses who were attending the Pedagogical Formation Training Certificate Program at Ondokuz Mayıs University between the academic years of 2014-2019. The data were collected by the researcher using face to face method. For the participants, "Why did you want to take pedagogical formation training? Explain your thoughts?" An open-ended question was posed. Results were analyzed using qualitative research techniques. The themes emerging as a result of the analysis are "Willing to do the teaching profession", "Obligation" and "Self-development". More participants attributed their reason for receiving pedagogical formation training to different subcategories under the theme of wanting to do the teaching profession. These subcategories are; "Loving the teaching profession" (n = 48) "Dislike the nursing profession" (n = 31) and "the working conditions of the teaching profession are easier" (n = 90). In our study, nurse/nurse candidates mentioned the difficulty of working conditions of the nursing profession. They think that the working conditions of the teaching profession are easier. For this reason, they participate in pedagogical formation training. Participants show that they tend to change professions in the future by participating in this program. Regulations preventing nurses from leaving the profession should be made.

Key Words: Nursing, changing profession, teaching, pedagogical formation education

1. GİRİŞ

Eğitim bireylerin kendini gerçekleştirmesine, kişiler arası ilişkilerini, ekonomik etkinliğini ve vatandaşlık sorumluluğunu geliştirmesine yardım eden dolayısıyla hem bireyleri hem de toplumları daha sağlıklı hale getiren çok önemli bir değişkendir (Kingston, Hubbard, Lapp, Schroeder, ve Wilson, 2003). Eğitimin bir bilim dalı olarak kurumsallaşması, çocuğun eğitimiyle ilgilenen özel uzmanlık ve beceriye sahip insanların yetiştirilmesini zorunlu kılmıştır (Şimşek, 2019). Çağın ve toplumun ihtiyaçlarına uygun iş gücünün yetiştirilebilmesinde eğitim sisteminin en temel bileşenlerinden biri olan öğretmenler toplumlar tarafından her zaman önemsenmiştir. Öğretmenlerin yetiştirilmesi, seçilmesi, geliştirilmesi ve görevlendirilmesi gibi konular toplumların eğitim sistemlerinin niteliğini ve dolayısı ile uzun vadede kalkınma hedeflerini büyük ölçüde etkilemektedir (Schmidt ve ark., 2011; Tuncer, 2012).

1982 yılından itibaren öğretmenler eğitim fakültelerinde yetiştirilmeye başlanmıştır. 1997’de eğitim fakülteleri dışından mezun olanlara da öğretmen olabilme hakkı tanınmıştır. Söz konusu bu uygulama öğretmenliği iş piyasasında geçerliliği olan cazip bir mesleğe dönüştürmüştür. Bu uygulama bir yandan farklı fakültelerden mezun olanları öğretmenlik mesleğini tercih etmeye iterken öte yandan Yüksek Öğretim Kurulunun (YÖK) da eğitim fakültesi mezunu olmayanlar için öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği formasyonun bu bireylere nasıl kazandırılacağı konusunda bir arayışa girmesine neden olmuştur. Böylece 1998 -1999 öğretim yılında uygulamaya konulan tezsiz yüksek lisans programının hayata geçirilmesiyle eğitim fakültesi mezunu olmayanlar içinde öğretmen olmanın kapısı açılmıştır (Kavak, Aydın ve Akbaba, 2007; YÖK, 1998). Dolayısıyla ülkemizde yapılan bu uygulama ile temel işlevi öğretmen yetiştirmek olan eğitim fakültelerinin dışındaki fen-edebiyat, güzel sanatlar, sağlık bilimleri, beden eğitimi ve spor yüksekokulu, dil-tarih coğrafya ve ilahiyat bilimleri fakültelerinden mezun kişilere de öğretmen olabilme imkanı sağlanmıştır. Daha sonra bu uygulama 28.01.2010 tarihinde YÖK’ün aldığı bir karar sonucunda “tezsiz yüksek lisans” programı kaldırılarak yerine “Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı (PFESP)” uygulaması getirilmesiyle devam etmiştir. Bu yeni uygulamayla gerekli koşulları sağlayan tüm fakültelerin ve bölümlerin öğrencileri ya da mezunları pedagojik formasyon eğitimi alabilme hakkı kazanmıştır (YÖK, 2010). Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı halen YÖK tarafından izin verilen üniversitelerde belirli kontenjan dâhilinde devam etmektedir. Pedagojik formasyon, eğitim fakültesi mezunu olmayan kişilerin öğretmen olabilmelerini sağlayan bir yetiştirme süreci olarak tanımlanabilir. Öğretmen olmak isteyen kişiler mezun ya da son sınıfta iken gerekli şartları sağlayarak bu programa katılabilirler. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı, zorunlu dersler, seçmeli dersler ve öğretmenlik uygulamasından oluşmaktadır (Ada ve Baysal, 2013). YÖK tarafından izin verilen pedagojik formasyon eğitimi sertifika programları sayesinde eğitim fakülteleri mezunlarından başka meslek elemanlarının da öğretmen olabilmelerine olanak sağlanmıştır.

İnsana hizmet eden ve çalışanlarına yüklediği bireyi “hayatta tutma” sorumluluğu nedeniyle çalışanlarında stres yaratabilen en önemli mesleklerden biri de “sağlık çalışanları” veya “sağlık insan gücü” olarak adlandırılan sağlık kurumlarında çalışan farklı meslek dallarıdır (Tel, Karadağ, Tel, ve Aydın, 2003). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) “sağlık insan gücü” kapsamında birçok farklı mesleği tanımlamıştır. Bu meslekler arasında hekim, ebe, hemşire, eczacı, diş hekimleri, sağlık memuru, teknik ve büro personeli öne çıkmaktadır (WHO, 2017). Yapılan uluslararası (AbuAlRub, 2004; Bartram, Casimir, Djurkovic, Leggat, ve Stanton, 2012; Liu et al., 2012; Lu, Peng, Lin, ve Cooper, 2014) ve ulusal (Akpınar, Çınar, ve Akpınar, 2016; Aydın ve Akan, 2010; Çam ve Büyükbayram, 2017; Hadımlı, Şanlı, Tanrıverdi, Eren, ve Öztürk Can, 2014; Haydari, Kocaman, ve Tokat, 2016; Karakuş, 2011; Tekingündüz ve Kurtuldu, 2015; Türk, Eroğlu, ve Türk, 2008; Varol, 2017; Yazıcı, ve Kalaycı, 2015) düzeydeki çalışmalara göre; sağlık insan gücü ya da sağlık çalışanları, iş tatminsizliği, memnuniyetsizlik, iş doyumsuzluğu, motivasyon azlığı ya da iş stresi gibi faktörlerden dolayı işten ayrılma niyetlenmekte, iş değiştirmeyi veya işten ayrılmayı bir seçenek olarak düşünmeye başlamaktadır. Bunun nedenleri arasında, çalışma koşulları, aşırı iş yükü, vardiyalı çalışma zorunluluğu, eksik ve yetersiz teknolojik donanım, yasal ve yönetsel sorunlar, iş ilişkileri ve iletişim sorunları, hasta ve hasta yakınlarının sözlü ve fiziki tacizleri, iş kazaları riskleri, malpraktis olayları sayılabilir. Ayrıca bazı mesleklerin toplumdaki imajının iyi olmaması, çalışma şartlarının çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlığını, yaşam kalitesini etkilemesi ve ekonomik koşulları da işten ayrılma niyeti oluşturan diğer faktörler arasındadır. Nitekim bir meslek, sadece ekonomik gereksinimlerin karşılanması için değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişim ve doyum sağlamak için de sürdürülen bir uğraştır. Mesleki doyum sağlayamayan bireylerde tükenmişlik sendromu ve stres tepkileri gibi bazı istenmeyen durumlar gözlenebilmektedir (Yazıcı, 2009).

Yukarıda belirtilen durumlardan en çok etkilenen ve meslek değiştirme niyeti oluşturan ya da işi bırakmayı düşünen sağlıkla ilgili mesleklerden biri olarak hemşirelik öne çıkmaktadır (Aydın ve Akan, 2010; Akpınar, ve ark., 2016; Hadımlı, ve ark. 2014; Haydari, ve ark. 2016; Karakuş, 2011; Yazıcı, ve Kalaycı, 2015). Eğitim fakültelerinin pedagojik formasyon eğitimi sertifika programları bu anlamda hemşirelere meslek değiştirme, işten ayrılma fırsatı sunan bir alternatif olabilmektedir. YÖK tarafından her yıl PFESP için alanlara göre belli sayıda kontenjan ayrılmaktadır. Bu kontenjanlar içinde sağlık alanı da yer almaktadır. Eğitim fakültelerinin pedagojik formasyon eğitimi programları başvurularına ya da bu alanda yapılan çalışmaların örneklemi incelendiğinde programa başvuran meslek grupları arasında sağlık bilimleri fakültesi mezunu ya da öğrencisi olan hemşirelerin de olduğu görülmektedir (Demircioğlu, ve Özdemir, 2014; Demirtaş, ve Kırbaç, 2016; Ekici, 2017; Kartal, ve Afacan, 2013; Polat, 2014; Taneri, 2016).

Çalışmanın amacı hemşirelerin pedagojik formasyon eğitimi sertifika programını alma nedenlerini bütüncül, derinlemesine ve esnek bir biçimde ortaya çıkarmaktır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır (Yıldırım, ve Şimşek, 2018; Yin, 2009). Araştırmanın evreni 2014-2019 eğitim-öğretim yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde verilen Pedagojik formasyon eğitim sertifika programına devam eden son sınıf ya da mezun hemşirelerdir. Örneklemi ise 2014-2019 eğitim-öğretim yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde verilen Pedagojik formasyon eğitim sertifika programına devam eden gönüllü 180 son sınıf ya da mezun hemşireler oluşturmuştur. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Görüşmede Gönüllü Olur Formu'ndaki bilgiler okunarak hemşire/hemşire adaylarının onamları alınmıştır

Tablo 1'de araştırmanın örneklemi oluşturan hemşirelerin cinsiyetlerine, çalışma ve öğrencilik durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete, çalışma ve öğrencilik durumlarına göre dağılımı

Cinsiyet	Hemşire adayı /Hemşire	
	n	%
Kadın	169	93,9
Erkek	11	6,1
Çalışma ve Öğrencilik Durumu		
Çalışan ve öğrenci olan	13	7,22
Çalışmayan ve öğrenci olmayan	18	10,0
Sadece Öğrenci	27	15,0
Sadece Çalışan	122	67,78
Toplam	180	100,0

2.1. Veri Toplama Araçları

Hemşirelerin formasyon eğitimi alma nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla; ''Pedagojik formasyon eğitimi almayı neden istediniz? Düşüncelerinizi ayrıntılı bir şekilde lütfen açıklayınız?'' şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Soru formu yüz yüze yöntemiyle araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Sorulan soruyu yanıtlamalarını isterken, açıklamalarının yürütülen programın geliştirilmesi, öğretmen eğitiminin düzenlenmesi, öğretmenlikle birlikte hemşirelik mesleğine olan bakış açısının ve algılarının ortaya çıkarılması açısından önemli olduğu, yalnızca araştırmacı tarafından okunup saklı kalacağı, herhangi bir şekilde farklı bir yerde farklı bir amaçla kullanılmayacağı ve notla değerlendirilmeyeceği vurgulanmıştır. Ayrıca, düşüncelerini serbest şekilde yazmalarını sağlamak için, sorunun sorulduğu kağıda isimlerini yazmamaları istenmiş ve bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Hemşirelerin açık uçlu soruya verdikleri yazılı düşünceleri nitel araştırma teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Tüm kağıtlar önce numaralandırılmış, daha sonra eğitimi neden almak istediklerini içeren açıklamaları kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak ortak temaların oluşturulması amacıyla sürekli olarak birbirleri ile karşılaştırılmıştır (Creswell, ve Guetterman, 2019; Yıldırım, ve Şimşek, 2018). Belirlenen bu ortak temalar tekrarlanma sıklığı göz önüne alınarak tablo haline getirilmiştir. Yapılan çalışmanın güvenilirliğini arttırmak için tespit edilen kategoriler ve ortak temalar iki uzman tarafından ayrı ayrı

incelenmiş ve daha sonra bir araya gelinerek saptanan ortak temalar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar giderilmiştir. Böylece oluşturulan kategori ve temalar üzerinde yüksek oranda ortak bir mutabakata varılması sağlanmıştır (Lincoln, ve Guba, 1985; Yıldırım, ve Şimşek, 2018).

3. BULGULAR

Hemşirelerin pedagojik formasyon alma nedenlerinin analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve kategoriler frekanslarıyla beraber Tablo 2’ de verilmiştir.

Yapılan çalışmadan elde edilen verilerin analizinde ortaya çıkan temalar “Öğretmenlik mesleğini yapmak isteme”, “Zorunluluk” ve “Kendini geliştirme” şeklindedir. Hemşirelerin pedagojik formasyon eğitimi alma nedenini, daha fazla katılımcı öğretmenlik mesleğini yapma isteği teması altında yer alan farklı kategorilerden “öğretmenlik mesleğini sevmeme” (n=48) “hemşirelik mesleğini sevmeme” (n=31) ve öğretmenliğin çalışma şartlarının daha kolay olması” (n=90), alt nedenlerine bağlarken, daha az olarak ise “zorunlu olmalarına” ve “kendini geliştirmeye” bağlamıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Pedagojik formasyon eğitimi alma nedenleri ile ilgili tema-kategoriler ve frekansları

Tema-Kategori	Hemşire (n = 180)
-Öğretmenlik mesleğini yapmak isteme	
-Öğretmenlik mesleğini sevmeme	48
-Hemşirelik mesleğini sevmeme	31
-Meslek koşullarının uygunluğu	
-Kadınlar için daha uygun bir meslek olması	19
-Çalışma şartlarının daha kolay olması	90
-Zorunluluk	
-Aile baskısı	12
-Sağlık sorunları	8
-Kendini geliştirme	21

Yapılan çalışmadan elde edilen verilerin analizinde ortaya çıkan temalar “Öğretmenlik mesleğini yapmak isteme”, “Zorunluluk” ve “Kendini geliştirme” şeklindedir. Hemşirelerin pedagojik formasyon eğitimi alma nedenini, daha fazla katılımcı öğretmenlik mesleğini yapma isteği teması altında yer alan farklı kategorilerden “öğretmenlik mesleğini sevmeme” (n=48) “hemşirelik mesleğini sevmeme” (n=31) ve öğretmenliğin çalışma şartlarının daha kolay olması” (n=90), alt nedenlerine bağlarken, daha az olarak ise “zorunlu olmalarına” ve “kendini geliştirmeye” bağlamıştır (Tablo 2).

Öğretmenlik mesleğini sevdiği için formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Ben küçüklüğümde beri öğretmen olmayı hep istemişimdir. Ama iş garantisi nedeniyle hemşireliği okudum. Şimdi böyle bir uygulamanın varlığından haberim olunca da hemen başvururdum...”Ö67

“Öğretmen olmayı çok istediğim için pedagojik formasyon alıyorum. Bu hayalimi gerçekleştirebilmek çok güzel. Bir şeyleri öğretebilmek beni heyecanlandırıyor...”Ö91

“Öğretmenlik çocukluk hayalimdi. Hep öğretmen olmayı hayal etmişim. Ama ailemin isteği ile hemşireliğe gittim. Şu an çalışıyorum. Ama hala öğretmen olmayı istiyorum. Hastalara bile eğitim vermektense onlara bir şeyleri öğretmekten zevk alıyorum. Bu yüzden işte burdayım...”Ö14

“Sağlık meslek liselerinde öğretmen olarak çalışmak istiyorum. Bu mesleği seviyorum. İş bulması kolay olduğu için hemşire oldum. Ama bu belgeyi alınca belki isteğimi yapabilirim...”Ö26

“İlkokul öğretmenimi çok sevdiğim için uzun yıllar öğretmen olmak istedim ama hayat şartlarından dolayı olamadım. Bu yüzden formasyon alıp öğretmen olmak istiyorum...”Ö6

“Bizim ülkemizde meslek seçimi iş bulma kolaylığına ve kazanılan paraya bakarak yapılıyor. Bende böyle yaptım doğal olarak, oysa hayalimdaki meslek hemşirelik değil öğretmenlikti. Şimdi bu program sayesinde belki istediğim ve severek yapabileceğim bir mesleğim olacak...”Ö135

“Ben öğretmenlik mesleğini seviyorum bu yüzden formasyon belgesi alırsam belki ilerde öğretmen olabilirim diye formasyona başvurduğum...”Ö168

“Öğretmenliği çok sevdiğim için formasyon almak istedim...”Ö75

“Tabiki öğretmen olmak için bu programı alıyorum. Ben hep etrafımdakilere bir şeyleri anlatmayı, bilgi aktarmayı seven biri oldum. Bunu yaparken gerçekten mutlu oluyorum, kendimi iyi hissediyorum. Dolayısıyla bu programı alıp öğretmen olmayı istiyorum...”Ö33

“İnsan sevdiği mesleği yapmalı. Ben biraz geç anladım bunu ama hiçbir şey için geç değildir hayatta. Formasyon programı benim sevdiğim mesleği yapabilmemi sağlayacak...”Ö129

Hemşirelik mesleğini sevmediği için formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Ben bu mesleği isteyerek seçmedim, sevmiyorum. Bu nedenle formasyon alıyorum...”Ö8

“Dürüst olmak gerekirse yaptığım işi sevmiyorum, çalışırken zevk almıyorum dolayısıyla başka bir meslek edinme şansım olsun diye formasyon alıyorum...”Ö52

“İnsanın sevmediği bir meslekte çalışması çok kötü bir durum. Her nöbete giderken hissettiklerimi düşününce bana acı veriyor. Formasyonun beni bu durumdan kurtaracağını umut ediyorum...”Ö103

“Hemşirelik mesleğini sevmedim. Ben daha öğrenciyim ama sevmedim, başka bölümede geçemedim. Formasyon alarak öğretmen olabilirim...”Ö179

“Formasyon almayı istedim çünkü hemşireliği sevmiyorum...”Ö125

“Sevmediğim bir meslekte çalışmak zorundayım. Formasyon alırsam bu durum değişebilir düşüncesiyle bu programa kayıt yaptırдыm...”Ö58

Formasyon eğitimi alma nedenlerini öğretmenlik mesleğini yapmak isteme olarak açıklayan hemşirelerin 109 ‘u bunu meslek koşullarının uygunluğuna bağlamıştır. Meslek koşullarının uygunluğuna, 19’u kadınlar için daha uygun bir meslek olduğu için, 90’ı çalışma şartlarının daha kolay olduğu için bağlamıştır.

Kadınlar için daha uygun bir meslek olduğu için formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Hemşirelik çalışma şartları oldukça zor bir meslek, bu yüzden kadın için en uygun meslek öğretmenlik olduğunu düşünüyorum...”Ö3”

“Gece nöbetlere kalmak evli ve çocukları olan bir anne için çok zor. Bu nedenle bir kadın için en uygun meslek olan öğretmenlik mesleğini yapabilmek için formasyon alıyorum...”Ö12

“Bizim ülkemizde bir kadın olmak çok zor. Hele de çalışan bir kadın üstelik yaptığın iş hemşirelik olunca bu yük kat kat artıyor. Çalışıyor olmak bir kadın olarak senden beklenenleri azaltmıyor. Evliysen evinle ilgili her şeyi yapman lazım. Anne isen bir anne olarak üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmen lazım. Nöbetten çıksan bile farketmez evle ilgili sorumlulukların bekleyemez. Bütün bunları düşününce de bir kadın için en uygun mesleğin öğretmenlik olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle formasyon alıyorum...”Ö86

“Hemşireliği seviyorum ama bir anne olarak üzerime düşen sorumlulukları daha iyi yapmak istiyorum. Kısacası Kısaca bir kadın için en uygun mesleğin öğretmenlik olduğunu düşündüğüm için formasyon alıyorum”Ö161

Çalışma şartlarının daha kolay olduğu için formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“İki yıldır bu işi yapıyorum. Artık bıktım usandım. Ne gecemiz var ne gündüzümüz, uyku düzeni diye bir şey yok. Daha uzun bir süre bu şartlarda çalışamayacağımı düşünüyorum. Daha rahat çalışma şartları olduğu için formasyon alıyorum... Ö9”

“Uzun süredir bu işi yapıyorum. Aslında başlarda işimi severek yapıyordum ama artık çok yıprandım, dayanacak gücüm kalmadı. Böyle giderse sağlığım bozulacak. Nöbetler çok

yıpratıcı oluyor. Ayrıca hiç sosyal yaşantı diye bir şey kalmadı. Daha rahat şartlarda çalışabilmek için ve düzenli bir hayatım olsun diye öğretmen olmak istiyorum...Ö15''

“Ben henüz çalışmaya başlamadım ama etrafımda çalışanların halini görüyorum, bu da beni çok korkutuyor, öğretmenliğin çalışma şartları hemşireliğe göre çok daha kolay, ayrıca daha düzenli bir hayatın da oluyor. Bu yüzden öğretmen olmak istiyorum...Ö23''

“Formasyon alıyorum çünkü çalışma şartları daha iyi bir işte çalışmak istiyorum. Gece nöbet tutmak çok zor. Ayrıca çok zor şartlarda çalışıyoruz ve hak ettiğimiz saygıyı göremiyoruz. Bir sürü haksızlığa ve kötü muameleye maruz kalıyoruz...Ö28''

“Hemşirelik o kadar zor şartlarda çalışma gerektiriyor ki hocam. Siz şimdi eğitimcisiniz ama geçmişte hemşirelik yapmışsınız bilirsiniz. Bir kere gece çalışıyorsunuz sürekli gece çalışmak çok yıpratıcı. Ayrıca nelere maruz kalıyoruz bir bilseniz. Hem hastalardan hem hasta yakınlarından hem de doktor ve diğer hastane personelinden hak ettiğimiz saygıyı göremiyoruz. Bizler çeşitli biçimlerde hakarete uğruyoruz, aşağılanıyoruz, taciz ediliyoruz, hatta hasta yakınlarından dayak yiyen arkadaşlarımız bile oluyor düşünün. Ama öğretmenlik öyle değil hemde çalışma şartları çok daha uygun bir meslek...”Ö31

“Hocam bıktım usandım artık sürekli gece çalışmaktan. Hiçbir şekilde düzenli bir hayatım yok. Ben bir anneyim artık düzenli bir hayatım olsun çocuklarımla ve evimde yeterince ilgileneyim istiyorum. Öğretmenliğin çalışma şartları hem daha uygun hemde daha kolay, bir bayan içinde daha uygun. Ben böyle düşündüğüm için formasyon alıyorum...” Ö44

“Neden formasyon aldığımı size sayfalarca yazabilirim. Aslında böylece içimi de dökmüş olurum. Tabiki birçok arkadaşımın yazacağı gibi bende çalışma şartları daha uygun bir meslek olan öğretmenlik yapabilmek için formasyon alıyorum. Hemşirelik çok zor bir meslek. Çalışma şartlarımız çok zor. Yıllarca çalışılacak bir iş değil. İnsanın her türlü sağlığını bozuyor. Bütün bunlara rağmen bir de bir sürü kötü şeylere maruz kalıyoruz. Saygı görmüyoruz. Hakarete uğruyoruz. Şiddete maruz kalıyoruz. Tek iyi tarafı var okul bitince kolay iş bulmak. Zaten birçok kişi bu yüzden bu mesleği seçiyor...” Ö69

“Ben ailemin isteği ile hemşirelik tercih ettim. Ailemde mezun olunca kolay iş bulurum diye biran önce para kazanırım diye istediler hemşireliği. Ama işte burda formasyon alıyorum ve sürekli dua ediyorum insallah öğretmen olurum diye. Çünkü öğretmenlik daha rahat bir meslek. O kadar yoruldu ki. Artık hayattan hiçbir şeyden zevk alamıyorum. Bir sinemaya gitmeye, çıkıp şöyle bir dolaşmaya vakit bulamıyorum, buluncada kendimi yorgun hissediyorum. Nöbete gidiyorum, nöbetten çıkıyorum, evde anne olduğum için çocuklarla ilgilenmeye çalışıyorum, ev işlerini yetiştirmeye çalışıyorum ve fırsat bulunca da dinleniyorum. Tekrar nöbete gidiyorum. Artık hayatım sadece bunlardan ibaret. Uygun zaman buluncada evde kalıp dinlenmek istiyorum...” Ö78

“Ben düzenli bir hayat istiyorum. Bu meslekte asla düzenli bir hayatın olamaz. Ama öğretmenlik öyle değil, düşünün sabah okula gidip akşam geliyorsunuz, hafta içi her gün ders bile olmayabiliyor, yazın üç ay tatiliniz oluyo. Böyle bir işte çalışmak inanılmaz bir rahatlık...” Ö92

“Şu an yaptığım işten çok yoruldu, çok tükendim. 15 yıldır hemşire olarak kamuda çalışıyorum. Evlenip çocuk sahibi olunca nöbet tutmak, 24 saat çocuktan ayrı kalmak çok zor geliyor. Bölüm değiştirmek için okumaya devam etmeye karar verdim. Biyoloji okuyorum. Ya hastanede unvan değiştirip biyolog olarak kalacağım ya da formasyonla öğretmenliğe geçeceğim. Formasyonu alma sebebim iş değiştirmek istemem...” Ö111

“Bölümümü çok isteyerek seçtiğimi söyleyemem. Tek cazip gelen yönü kolay iş bulabileceğimdi. Bir buçuk yıldır bu işi yapıyorum. Gerçekten çok yoruldu. İnsanın ne uyku düzeni ne sosyal hayatı ne psikolojik durumu yerli yerinde oluyor ne de emeğinin karşılığını maddi olarak alıyor. Formasyonu bu yüzden istiyorum. Mis gibi öğretmen olurum...” Ö127

“Bu sınıfta birçok tanıdığım arkadaşım var, ayrıca formasyon almış ve almayı planlayan bir çok arkadaşım da var. Hepsiyle konuşabilerseniz eminim yüzde doksanı aynı şeyi söyleyecek.

Hemşireliğin çalışma şartlarının çok zor olduğu, öğretmenliğin çalışma şartlarının o kadar zor olmadığı ve yıprandıkları için diyecekler...” Ö140

“Çok zor şartlarda çalışıyoruz, sürekli nöbetlerdeyiz, ama ne maddi nede manevi olarak karşılığını alamadığımızı düşünüyorum. Belki öğretmenlik yapma şansını elde edebilirim umuduyla formasyon alıyorum...” Ö149

“Nankörlük etmek istemem, bir işim olduğu için şanslıyım. Zaten iş imkanı yüksek bir bölüm olduğu için hemşirelik okudum. Yoksa aldığım puanla öğretmenliklere rahat giriyordum. Birçok üniversitede hemşireliğin puanları öğretmenliklere göre çok yüksek. Bizler oldukça yüksek puanlarla hemşireliklere giriyoruz. Nedeni iş bulma imkanının yüksek olması. Formasyon alan birçok farklı bölümdeki kişilerle konuştuğumda formasyonu iş bulma ümidiyle aldığını söylüyor. Ülkemizde iş bulmak ve çalışmak çok zor. Hele de devlette çalışmak daha da zor. Bu açıdan bizler diğer birçok meslek gruplarına göre şanslıyız. Ama çalışma şartları çok zor. Belli bir süre sonra yıpranıyoruz. Bayanları için bu daha da zor. Ama öğretmenliğin çalışma şartları daha iyi...” Ö156

“Aslında işimi seviyorum ama çok yoruldum bunaldım artık. Daha rahat bir meslekte yani öğretmenlikte çalışabilirim umuduyla formasyon alıyorum. Tabi atanabilirsem...” Ö158

“Hemşirelik çalışma şartları çok ağır bir meslek dalı. Ama gelişmiş ülkelerde hak ettiği değeri görüyor. Hem maddi hem manevi olarak. Ama ülkemizde böyle değil hem çalışma şartları çok zor hem de hak ettiği değeri hiç görmüyor. Birçok kötü şeylere maruz kalıyoruz. Hem bedensel hem psikolojik olarak çok yıpranıyor ve eziliyoruz. Formasyon benim için bir umut oldu belki öğretmen olabilirim ve hayatım düzene girer daha rahat şartlarda çalışabilirim diye...” Ö160

“Formasyonu tek bir nedenle alıyorum, öğretmenliğin daha rahat bir iş olduğunu düşündüğüm için. Yazın üç ay tatili var, nöbetler yok, hafta sonu evedesin, düzenli bir hayat, daha saygın bir meslek...” Ö175”

“Önceleri mesleğimi seviyordum ama şimdi sevmiyorum. Çünkü çalışma şartları çok kötü, çok ağır. Sürekli nöbetlerden bunaldım artık, şimdi yaşım daha genç ama düşünüyorum yaşım ilerleyince ne olacak. Bu tempoya nasıl dayanacağım...” Ö176

Formasyon eğitimi alma nedenlerini zorunluluk olarak belirten hemşirelerin 12’si bunu aile baskısı, 8’i sağlık sorunları nedenlerine bağlamışlardır.

Aile baskısından dolayı formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Ben mesleğimi seviyorum, tamamen ailemin dayatması ile bu formasyon eğitimini alıyorum. Ailem bir bayan olarak uzun süre hemşirelik yapmamın aile hayatımı olumsuz etkileyeceğini düşündüğü için almamamı istedi...” Ö2

“Bizim ülkemizde bu mesleği yapmak çok zor biliyorum ama bu işide birilerinin yapması gerekir, mesleğimden yana bir şikayetim yok ailem istediği için formasyonu alıyorum...” Ö30

Sağlık sorunlarından dolayı formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Hocam malesef benim bazı sağlık problemlerim var. Bundan dolayı sürekli nöbet tutmam gereken bu mesleği uzun süreli yapmam çok zor. Ayrıca nöbet tutmayı hep gündüz bile çalışsam benim için yine sıkıntı yaratacak. Bu yüzden aileminde isteği ile kendi sağlık durumumdan dolayı öğretmenlik mesleği benim için daha iyi olur diye formasyon alıyorum ...” Ö150

“Sağlık sorunlarım olduğu ve hemşirelikte uzun yıllar aktif çalışamayacağım için benim durumuma da en uygun meslek öğretmenlik olduğu için formasyon alıyorum...” Ö65

Hemşirelerin 21’i formasyon eğitimi alma nedenlerini kendini geliştirme isteğine bağlamışlardır.

Kendini geliştirme isteğinden dolayı formasyon eğitimi almak isteyen katılımcıların açıklamalarından bazıları şöyledir:

“Formasyonla hayatıma artı katacağım, kendimi farklı alanda geliştireceğim. Sadece bir mesleğe sahip olmak için aldığım bir program değil...” Ö144

“Hem hemşirelik yaparken hem de anne olduğumda bu programda öğrendiklerimin eğitim açısından çok işime yarayacağını düşündüğüm için formasyon alıyorum...” Ö3

“Ben mesleğimi seviyorum, bu programa katılmak bana ikinci bir meslek imkanı sağlarmı bilmiyorum. Bence çok zor. Ama bir insan olarak bana çok şey katacağını düşünüyorum. Özellikle çocuklarımı yetiştirirken ve onların eğitimini takip ederken çok işime yarayacağına inanıyorum...” Ö124

“Her açıdan bana faydalı olacağına inandığım için formasyon alıyorum. Hem kendi hem de başkalarının eğitimi açısından bana çok faydalı olacağını düşünüyorum ...” Ö18

4. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada, pedagojik formasyon eğitimi alan hemşirelerin bu eğitimi alma nedenleri araştırılmış ve düşünceleri nitel araştırma yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde ise hemşirelerin büyük bir kısmının pedagojik formasyon eğitimi alma nedenlerini *“çalışma şartlarının daha kolay olması”* şeklinde ifade ettiği görülmüştür. Hemşireler, hasta birey ve ailesiyle sürekli iletişim içerisinde olan ve sağlık ekibi içerisinde önemli rollere sahip sağlık sektörünün öncü sağlık çalışanlarıdır. Hemşirelik mesleği, çalışma ortamından kaynaklanan pek çok olumsuz faktörün etkisiyle yoğun iş yüküne ve çalışma koşullarına sahip stresli mesleklerden biri olarak kabul edilmektedir (Özgür, Babacan ve Gürdağ, 2011; Tan, Polat ve Akgün, 2012). Çalışma ortamı ve çalışma koşulları hizmet kalitesinin en önemli belirleyicilerindedir. Çalışma ortamı ve çalışma koşullarında yapılan düzenlemeler iş memnuniyeti ve verimliliği üzerinde de son derece etkilidir. Son yıllarda hemşirelerde işten ayrılma niyetlerinin, işten ve meslekten ayrılmaların artması ile birlikte giderek bu konuya olan ilgi artmaya başlamıştır (Kocaman ve ark. 2018).

İsveç’de (Gardulf ve ark. 2005) ve İrlanda’da (McCarthy, Tyrrell ve Lehane, 2007) bu konuda yapılan araştırmalarda hemşirelerde işten ayrılma niyetinin sırasıyla %54 ve %60 olduğu saptanmıştır. Heinen ve arkadaşlarının (2013) 10 Avrupa ülkesinde yaptıkları çalışmada hemşirelerin çalıştıkları kurumdan ayrılma niyetinin %19-%49, meslekten ayrılma niyetlerinin ise %9-11 arasında değiştiği saptanmıştır. Ülkemizde ise meslekten ayrılma niyetleri olan hemşire oranını; Topçu ve arkadaşları (2016) %34, Haydari ve arkadaşları (2016) %55,9 olarak saptamıştır. Akpınar ve arkadaşları (2016) tarafından, pedagojik formasyon eğitim programına katılan 81 sağlık çalışanının iş değiştirme nedenleri araştırılmış ve çalışmaya katılan hemşirelerin %75,7’sinin işini değiştirme niyetinde olduğu belirlenmiştir.

Sağlık sektörünün bir üyesi olan hemşireler neden iş değiştirme niyetindedir, mesleği bırakıyorlar ya da iş değiştiriyorlar. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, olumsuz meslek ya da çalışma koşullarının olması²⁰, iş yükü ağırlığının hemşirelerin fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlıklarının olumsuz yönde etkilemesi^{36,37} ve iş doyumunun veya iş memnuniyetinin azalması (Ahmad ve Oranye, 2010; Gieter, Hofmans ve Pepermans, 2011; Tekingündüz ve Kurtuldu, 2015) en önemli mesleği bırakma ya da iş değiştirme nedenleri arasındadır. Sağlık çalışanı olarak hemşireler, diğer sağlık çalışanlarına göre iş koşullarının ağır olması gerekçesini iş değiştirme nedeni olarak daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Bu noktada hemşireler mesleklerinden ayrılabilir, başka meslek alanında çalışabilir için gerek çalışırken gerekse mezuniyet öncesinde farklı arayış içine girebilmektedirler. Bu amaçla hemşireler öğrencilikte ya da profesyonel olarak çalışırken eğitim fakültelerinin pedagojik formasyon eğitim programlarına başvurabilmekte ve öğretmenlik lisansı elde edebilmektedirler.

Çalışmamızda formasyon programına katılan ve çalışan hemşirelerin işten ya da meslekten ayrılma niyeti sorgulanmamıştır. Ancak çalışmamızdan çıkan sonuç hemşire adaylarının/çalışanlarının pedagojik formasyon eğitimi alma nedenlerini literatürdeki çalışma sonuçlarına benzer olarak en fazla hemşirelik mesleğinin çalışma şartlarının ve koşullarının olumsuzluğundan bahsederek *“öğretmenlik mesleğinin şartlarının daha kolay olması”* şeklinde ifade etmeleri, pedagojik formasyon eğitimi sonrasında meslek değiştirme niyetlerinin olduğunu ya da hemşire olarak çalışmayı tercih etmeyebilecekleri düşüncesinde

olduklarını destekler niteliktedir. Çalışmalar meslek ya da iş değişikliği düşüncesinin hemşirelerde daha fazla olduğunu göstermektedir.

Araştırmalar, genç ve çalışma süresi daha az olan hemşirelerin meslekten ayrılma niyetlerinin daha güçlü ve daha yüksek oranda olduğunu göstermektedir (Gieter ve ark., 2011; Hayes ve ark., 2012; Lavoie, Paquet, Marchionni ve Drevniok, 2011). Bu nedenle son yıllarda hemşirelerin meslekten ayrılmaları konusunun daha çok kuşaklar açısından incelenmesi ve giderek sayısı artan hasta başında görev alan yeni kuşak hemşireleri kurumlarda tutmak için kuşak gereksinimlerine yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Polat, 2018). Literatür incelendiğinde pedagojik formasyon eğitim programlarına başvuranlar arasında öğrenci ya da çalışan hemşirelerin azımsanmayacak sayıda olduğu görülmüştür (Akpınar ve ark. 2016; Balcı ve Denkçi Akkaş, 2018; Kırıl, 2017; Yılmaz ve Güneş, 2017). Bu sonuç hemşirelerin pedagojik formasyon eğitim programlarına taleplerinin fazla olduğunu da bir göstergesidir. Bu programlara hemşirelerin katılım sayılarının artması aslında bu grup sağlık çalışanlarının meslekten ayrılmalarını engelleyici düzenlemelerin yapılması gerekliliğini göstermektedir.

Özellikle pedagojik formasyon eğitimine katılan sağlık çalışanlarının bu programı alma nedenlerini araştıran araştırma sayısı literatürde oldukça sınırlıdır. Akpınar ve arkadaşları (2016), pedagojik formasyon eğitim programına katılan sağlık çalışanlarının (70 hemşire, 11 sağlık memuru) iş değiştirme nedenleri üzerine yaptıkları çalışmada katılımcıların %76,5'i iş değiştirme nedeni olarak çalışma koşullarını ifade etmişlerdir. Çalışmamızda katılımcıların çoğunluğunun hemşirelik mesleğinin çalışma koşullarının zorluğundan bahsederek öğretmenliğin çalışma şartlarının daha kolay olmasını ifade etmeleri bir bakıma hemşire olarak değil öğretmen olarak çalışabilecekleri mesajını da vermektedir.

Literatürde yer alan çalışma sonuçları doğrultusunda ülkemizde hemşirelerin çalışma koşullarının ağır olması, iş yükünün fazlalığı ve mesleki olanakların yarattığı sınırlılıklarına ek olarak eğitim alanındaki mesleklere yönelik olumlu algıların özellikle de toplumda öğretmenliğin kadınlar için rahat ve uygun bir meslek olduğuna ilişkin algının yaygın olmasından dolayı da çalışmamızda katılımcılar öğretmenlik mesleğini yapma isteği yönünde formasyon programına katıldıklarını belirtmiştir. Oysaki eğitim düşünüldüğü gibi kolay ve stressiz bir iş alanı değildir. Tam tersi sorumluluk gerektiren ve stresli bir iştir. Literatürde öğretmenlerin diğer mesleklere oranla daha fazla stres yaşadıklarını gösteren çalışmalar mevcuttur (Başol ve Altay, 2009; Göksoy ve Argon, 2014). Diğer taraftan öğretmenlik mesleğinin seçiminde, bireyin öğretmenlik mesleği ile ilgili beklentileri, mesleğe bakış açısı ve öğretmenlik mesleğinin değerleri önemlidir (Akbaba, 2002). Öğretmenlik mesleğinin bilinçli bir şekilde seçilmesi gereklidir çünkü toplumsal sorumluluğun üst düzeyde taşındığı bir meslektir. Dolayısıyla bu meslek eğitim fakültelerine gelen öğretmen adaylarınca yapılmalıdır. Aksi takdirde ileride bu mesleği yapacak olan öğretmen adaylarının mesleğe bakış açıları ve sahip olmaları gereken yeterliklerle ilgili önemli sorunlar yaşanabileceği düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, çalışmamızda pedagojik formasyon eğitim programına katılan hemşire/hemşire adayları bu programa en önemli katılma nedeni olarak öğretmenlik mesleğinin çalışma şartlarının daha kolay olması olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu programa katılarak ileride meslek değiştirme eğiliminde olduklarını göstermektedirler. Hemşire ya da hemşire adaylarının bu programlara katılım taleplerinin artması aslında bu grup sağlık çalışanlarının meslekten ayrılmalarını engelleyici düzenlemelerin yapılması gerekliliğini de göstermektedir. Bunun yanı sıra pedagojik formasyon eğitim programı hayat boyu bir öğrenme süreci ve kişisel gelişim eğitimi olarak dikkate alındığında bu eğitim programını almış sağlık çalışanlarının aldıkları bu eğitimi sağlık bakım hizmetine entegre ederek daha kaliteli hizmet vermeye dönüştürecek uygulamalar ve stratejiler planlanabilir. Aynı zamanda bu programlara başvuran sağlık çalışanlarının başvurma nedenleri daha kapsamlı örneklem üzerinde ve kuşaklara göre değerlendiren ulusal düzeyde çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

AbuAlRub, R.F. (2004). Job Stress, Job Performance, and Social Support Among Hospital Nurses. *Journal of Nursing Scholarship* 36(1):73-78.

Ada, S., & Baysal, Z.N. (Editörler). (2013). *Pedagojik-Androgojik Formasyon ve Türkiye' de Öğretmen Yetiştirme*. Pegem Akademi, Ankara.

- Ahmad, N., & Oranye, N.O. (2010). Empowerment, Job Satisfaction and Organizational Commitment: A Comparative Analysis of Nurses Working in Malaysia and England. *Journal of Nursing Management* 18(5):582-591.
- Akbaba, S. (2002). Okul Yöneticilerinin Teknolojiye Karşı Tutumlarının İncelenmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi* 286:9-14.
- Akpınar, B., Çınar, O., & Akpunar, E.N. (2016). Sağlık Çalışanlarının İş Değiştirme Nedenleri Üzerinde Bir Analiz: Şanlıurfa İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 30(5):1241-1252.
- Aydın, M., & Akan, N. (2010). Mersin Büyükşehir Sınırları İçinde Çalışan Ebelerin Mesleki Doyumu. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 3(1):15-21.
- Balcı, E., & Denkçi Akkaş, F. (2018). Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Sözleşmeli Öğretmenliğe İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies* 13(4):35-48.
- Bartram, T., Casimir, G., Djurkovic, N., Leggat, S.G., & Stanton, P. (2012). Do Perceived High Performance Work Systems Influence The Relationship Between Emotional Labour, Burnout and Intention To Leave? A Study of Australian Nurses. *Journal of Advanced Nursing* 68 (7): 1567-1578.
- Başol, G., & Altay, M. (2009). Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*.15 (58): 191-216.
- Creswell, J.W., & Guetterman, T.C. (2019). Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research, New Jersey, Pearson Education.
- Çam, O., & Büyükbayram, A. (2017). Hemşirelerde Psikolojik Dayanıklılık ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 8(2):118-126.
- Demircioğlu, E., & Özdemir, M. (2014). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi* 15(1):211-232.
- Demirtaş, H., & Kırbaç, M. (2016). Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6(2):138-152.
- Ekici, Y.F. (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adayları ile Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6(5):3003-3022.
- Gardulf, A., Söderstro, M.L., Orton, M.L., Eriksson, L.E., Arnetz, B., & Nordström, G. (2005). Why Do Nurses at A University Hospital Want to Guit Their Jobs? *Journal of Nursing Management* 13(4):329-337.
- Gieter, D.S., Hofmans, J., & Pepermans, R. (2011). Revisiting The İmpact of Job Satisfaction and Organizational Commitment on Nurse Turnover İntention: An İndividual Differences Analysis. *International Journal of Nursing Studies* 48(12):1562-1569.
- Göksoy, S., & Argon, T. (2014). Okullarda Öğretmenleri Engelleyici ve Destekleyici Stres Kaynakları. *Journal of Teacher Education and Educators* 3(2):245-271.
- Hadımlı, A., Şanlı, Y., Tanrıverdi, A., Eren, N., & Öztürk Can, H. (2014). Bir Kamu Hastanesinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin İş Doyumu ve Karar Verme Güçlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*. 1(1):52-66.
- Haydari, S.M., Kocaman, G., & Tokat, M.A. (2016). Farklı Kuşaklardaki Hemşirelerin İşten ve Meslekten Ayrılma Niyetleri ile Örgütsel ve Mesleki Bağlılıklarının İncelenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi* 3(3):119-131.
- Hayes, L.J., O'Brien Pallas, L., Duffield, C., Shamian, J., Buchan, J., Hughes, F., Laschinger H.K.S., North, N. (2012). Nurse Turnover: A Literature Review - An Update. *International Journal of Nursing Studies* 49(7):887-905.
- Heinen, M.M., Van, Achterberg, T., Schwendimann, R., Zander, B., Matthews, A., Kózka, M., Ensio, A., Sjetne, I.S., Casbas, T.M., Ball, J., & Schoonhoven, L. (2013). Nurses' İntention to Leave Their Profession: A Cross Sectional Observational Study in 10 European Countries. *International Journal of Nursing Studies* 50(2):174-184.

- Karakuş, H. (2011). Hemşirelerin İş Tatmin Düzeyleri: Sivas İli Örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3(6):46-57.
- Kartal, T., & Afacan, Ö. (2013). Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12(24): 76- 96.
- Kavak, Y., Aydın, A., & Akbaba, A.S. (2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007). Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi. Yükseköğretim Kurulu Yayınları, No: 5. 2007. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf>
- Kıral, B. (2017). Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğrencilerin Kendilerinden Kaynaklanan Sorunları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(2):37-50.
- Kingston, P.W., Hubbard, R., Lapp, B., Schroeder, P. & Wilson, J. (2003). Why Education Matters. *Sociology of Education* 76:53-70.
- Kocaman, G., Yürümezoğlu, H.A., Uncu, S., Türkmen, E., Göktepe, N., & Intepeler, Ş.S. (2018). Türkiye’de Hemşireler için Sağlıklı Çalışma Ortamı Standartlarının Geliştirmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 15(1):30-38.
- Lavoie, T.M., Paquet, M., Marchionni, C., & Drevniok, U. (2011). Turnover intention among new nurses. *Journal of Nurses in Staff Development* 27(1):39-45.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic Inquiry*, Sage Publications, Beverly Hills.
- Liu, C., Zhang, L., Ye, W., Zhu, J., Cao, J., Lu, X., & Li, F. (2012). Job Satisfaction and intention to Leave: A Questionnaire Survey of Hospital Nurses in Shanghai of China. *Journal of Clinical Nursing* 21(1-2): 255-263.
- Lu, L., Peng, S., Lin, H.Y., & Cooper, C.L. (2014). Presenteeism Health Over Time Among Chinese Employees: The Moderating Role of Self-Efficacy. *Work and Stress*. 28(2):165-178.
- McCarthy, G., Tyrrell, M.P., & Lehane, E. (2007). Intent to “Leave” or “Stay”, in Nursing. *Journal of Nursing Management* 15:248-255.
- Özgür, G., Babacan Gümüş, A., & Gürdağ, Ş. (2011). Hastanede Çalışan Hemşirelerde Ruhsal Belirtilerin İncelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 24:296-305.
- Polat, S. (2014). Bir Mesleğe/İşe Sahip Olan Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelme Nedenleri. *International Journal of Human Sciences* 11(1):128-144.
- Polat, Ş. (2018). Farklı Kuşaklardan Hemşirelerle Çalışmak ve Hemşireleri Yönetmek için İpuçları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi* 1(5):48-56.
- Schmidt, W.H., Blömeke, S., Tatto, M.T., Hsieh, F.J., Cogan, L., Houang, R.T., Bankov, K., Santillan, M., Cedillo, T., Han, S., Carnoy, M., Paine, L., & Schwill, J. (2011). *Teacher Education Matters: A Study of Middle School Mathematics Teacher Preparation in Six Countries*. (Eds William H. Schmidt, Sigrid Blömeke, Maria Teresa Tatto), Teachers College Press, New York.
- Şimşek, H. (2019). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Güncel Gelişmeler. (Editörler Hasan Bahri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz), *Eğitime Giriş*, ss. 255-281, Pegem Akademi Yayın, Ankara.
- Tan, M., Polat, H., & Akgün, Ş.Z. (2012). Hemşirelerin Çalışma Ortamlarına İlişkin Algularının Değerlendirilmesi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi* 4:67-78.
- Taneri, P.O. (2016). Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Niteliği Hakkındaki Görüşleri (Çankırı İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24(3):997-1014.
- Tekingündüz, S., & Kurtuldu, A. (2015). İşten Ayrılma Niyeti, İş Tatmini, Örgütsel Bağlılık, Liderlik ve İş Stresi Arasındaki İlişkilerin Analizi: Bir Hastane Örneği. *International Journal of Human Sciences* 12(1):1501-1517.

- Tel, H., Karadağ, M., Tel, H., & Aydın, Ş. (2003). Sağlık Çalışanlarının Çalışma Ortamındaki Stres Yaşantıları ile Baş Etme Durumlarının Belirlenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2:13-23.
- Topçu, İ., Türkmen, E., Badır, A., Göktepe, N., Miral, M., Albayrak, S., Kebapçı, A., Serbest, Ş., & Özcan, D. (2016). Relationship Between Nurses' Practice Environments and Nursing Outcomes in Turkey. *International Nursing Review* 63(2):242-249.
- Tuncer, M. (2012). Türkiye'deki Kadrosuz Öğretmen İstihdamının Kadrosuz İstihdam Edilen Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11(3):797-818.
- Türk, K., Eroğlu, C., Türk, D. (2008). T. C. Devlet Hastanelerindeki Çalışma Koşullarının Stres Üzerindeki Etkilerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma: Geyve Devlet Hastanesi Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 5(1):1-17.
- Varol, F. (2017). Çalışanların Örgütsel Bağlılık ve İş Tatmininin İşten Ayrılma Niyetlerine Olan Etkisi: İlaç Sektörü Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (38):200-208.
- WHO, World Health Organization 2017 National health workforce accounts: a handbook. s 140 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259360/9789241513111-eng.pdf>
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kuramsal Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 17(1):33-46.
- Yazıcı, Ö.S., & Kalaycı, I. (2015). Hemşirelerin Çalışma Ortam ve Koşullarının Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi* 3(3):379-383.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, R., & Güneş, M.H. (2017). Reasons of Pedagogical Formation Education Certificate Program Students Taking This Education: Comparison of Different Departments. *Universal Journal of Educational Research* 5(12):2320-2330.
- Yin, R.K. (2009). Case Study Research: Design and Methods, Sage Publications, Thousand Oaks.
- YÖK, Yüksek Öğretim Kurulu. (2010). 28.01.2010 tarih ve 03317 Sayılı yazısı. <http://www.mezun.com/online-egitim/online-egitim-genel/uzaktan-online-egitim-nedir.html>.
- YÖK, Yüksek Öğretim Kurulu. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara. 1998. 1-170. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>